

Motion till riksdagen 2009/10:N5

av **Per Bolund m.fl. (mp)**
med anledning av skr. 2008/09:120

2009 års redogörelse för företag med statligt ägande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska förtydliga Vattenfalls uppdrag att vara ledande i omställningen till en uthållig energiförsörjning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska ge i uppdrag till Vattenfall att snarast ta fram en tidsplan för fullständig avveckling av sin brun- och stenkolsanvändning i Tyskland och Polen fram till 2020.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska slå fast en årlig minskning av Vattenfalls koldioxidutsläpp som bolaget måste uppnå, och som stämmer överens med Sveriges långsiktiga klimatmål.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Vattenfalls verksamhet måste överensstämja med riksdagens beslutade miljömål och Sveriges internationella åtaganden på miljöområdet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Vattenfall ska avveckla sin kärnkraftsverksamhet i andra länder eftersom bolaget inte visat sig klara verksamheten med godtagbar säkerhet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Vattenfalls budget för lobbyverksamhet ska särredovisas och hållas på en rimlig nivå.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Vattenfall är ett mycket viktigt bolag genom den avgörande strategiska roll som bolaget kan spela i energiomställningen. Därför ska Vattenfall kvarstå i statlig ägo.

Riksdagen har vid flera tillfällen anmärkt på att Vattenfall inte följt intentionerna i 1997 års energipolitiska beslut. Vid bolagsstämman i april 2005 förtydligade den socialdemokratiska regeringen tillsammans med samarbetspartierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet Vattenfalls uppdrag genom ett tillägg i bolagsordningen, ett aktiebolagsrättsligt bindande styrdokument som en bolagsstyrelse är förpliktad att lyda. Tillägget har följande lydelse: "Bolaget ska inom ramen för kravet på affärsmässighet vara det ledande företaget i omställningen till en ekologisk och ekonomisk uthållig svensk energiförsörjning". Riksrevisionen har under hösten 2007 granskat hur Vattenfall fullföljt det förtydligande som år 2005 gjordes i bolagsordningen när det gäller bolagets roll i omställningen till en ekologiskt och ekonomiskt uthållig svensk energiförsörjning. Sammanfattningsvis visar Riksrevisionens granskning och utvecklingen i övrigt på ett behov av ytterligare preciseringar av de samhällsmål som Vattenfall ska arbeta mot. Detta är regeringens ansvar. Den har i uppdrag att verka för att de beslut som riksdagen fattar om de statliga bolagens verksamhet genomförs. Därför anser vi att regeringen ytterligare måste klargöra innebörden av Vattenfalls uppdrag och minska utrymmet för olika tolkningar. Om regeringen inte agerar finns det en risk för att Vattenfall inte blir den pådrivande kraft i energiomställningen som var syftet med 2005 års tillägg i bolagsordningen.

För två år sedan lämnade Miljöpartiet in en motion med krav på ökad styrning av Vattenfall till riksdagen. Då visade Vattenfalls delårsredovisning för januari-juni 2007 att fossila bränslen stod för 44 % av bolagets elproduktion medan vindkraft, biobränsle och avfall tillsammans bara stod för 1 % av Vattenfalls energimix. I rapporten framgick också att Vattenfall då hade ökat sin elproduktion från fossilkraft med drygt 2 % jämfört med samma period 2006.

Nu motionerar vi åter i detta ärende. Sedan vår förra motion har Vattenfall ökat sin andel fossilkraft ytterligare. De första kvartalen 2009 uppgick andelen till 45 respektive 48 % medan andelen energi från vind, avfall och bioenergi hade minskat till 0,5 % av Vattenfalls energimix.

Detta sätter naturligtvis spår. Vattenfalls utsläpp uppgår nu till ca 100 miljoner ton koldioxid (CO₂) per år, ungefär dubbelt så mycket som vad hela Sverige släpper ut, vilket gör bolaget till ett av de bolag som har störst utsläpp i Europa. Vattenfalls största kraftverk, Jämschwalde i Brandenburg, släpper ensamt ut lika mycket som hela den svenska transportsektorn och är Europas största enskilda utsläppskälla samt en av de tio största i världen.

Detta står i skarp kontrast till att bolaget enligt riksdagsbeslut ska "vara ledande i omställningen" till ett förnybart och hållbart energisystem. Vattenfall är svenska folkets energibolag, som riksdagen bestämmer över och som regeringen ska styra. Vattenfalls agerande har därför oerhört stor inverkan på vilken trovärdighet Sverige har i det internationella klimatarbetet och på bilden av Sverige i omvärlden.

Fel! Okänt namn på

Vattenfalls ökade fokus på fossilbaserad produktion av el och värme sker i ett läge då hela världen är på väg att försöka enas kring ett globalt avtal om minskade utsläpp och då Sverige har ansvaret som ordförandeland i EU. Detta skapar en ohållbar situation där Sveriges företrädare framför en politisk linje i internationella förhandlingar och på konferenser samtidigt som det helstatligt ägda energibolaget har en verksamhet som strider helt mot denna linje. Sveriges förtroende som en stark röst för klimatet i internationella sammanhang försvagas kraftigt av Vattenfalls kolkraftsverksamhet i framför allt Tyskland och Polen.

För att tydligt markera att Sverige står fast vid en linje där kraftiga utsläppsreduktioner är nödvändiga måste regeringen öka styrningen av Vattenfall så att bolaget på ett trovärdigt sätt medverkar till att nå de mål som Sverige ställt sig bakom i förhandlingar inom FN och EU.

Regeringen bör därför kräva att Vattenfall tar fram en tydlig och tidsbestämd plan för hur bolagets kolkraft i Tyskland och Polen kan avvecklas och ersättas med förnybara energislag. I Tyskland står vindkraften redan för mer än 35 TWh el per år. Vattenfall står för mindre än 0,3 TWh vindkraft i Tyskland, mindre än en tusendel. Medan andra energibolag alltså investerar stort i tysk vindkraft väljer Vattenfall att förvärva Tysklands klimatpåverkan genom att investera i ökad brunkolsanvändning. Brunkol som är den smutsigaste källan för elframställning borde inte ha någon plats i det europeiska elsystemet. Genom konsekventa satsningar på vindkraft och andra förnybara alternativ samtidigt som man aktivt uppmuntrar kunder att minska sin energi-användning kan Vattenfall avveckla kolanvändningen i såväl Polen som Tyskland, men detta kräver tydlig politisk styrning från regeringen. Då såväl riksdagen som Riksrevisionen vid flera tillfällen har kritiserat regeringen för bristande styrning av Vattenfall är det nu dags för regeringen att agera.

Ett bra sätt att styra upp Vattenfall är att slå fast tydliga årliga mål för hur mycket Vattenfalls utsläpp av koldioxid måste minska. De mål som ska uppnås varje år måste stämmas av mot långsiktiga mål så att takten mot målfyllnelse blir tillräckligt hög. Regeringen bör också avkräva av Vattenfall att deras verksamhet överensstämmer med de miljömål som satts upp av Sverige och mål som Sverige ställt sig bakom i internationella sammanhang.

De kärnkraftverk som ägs och drivs av Vattenfall har under lång tid dragits med allvarliga säkerhetsbrister. Ett antal exempel har framkommit under de senaste åren. År 2002 slets en rörledning sönder vid en explosion vid kärnkraftverket Brunsbüttel. Enligt Tysklands kärnkraftinspektion fanns stora brister i verkets säkerhetskultur. År 2007 snabbstoppades de båda kärnkraftverken Krümmel och Brunsbüttel i Tyskland. Stora säkerhetsproblem upptäcktes och Krümmel förblev avställt under flera år. År 2009 snabbstoppades Kärnkraftsreaktorn i Krümmel igen efter en ny brand i en transformator bara två veckor efter att den tidigare avstängningen upphävts. Då Vattenfall vid ett stort antal tillfällen i såväl Sverige som Tyskland visat att man inte prioriterar kärnsäkerheten tillräckligt högt måste regeringen ge direktiv till Vattenfall att snarast avveckla sin kärnkraftsverksamhet i Tyskland och avbryta planerna på att köpa in sig i eller bygga ut kärnkraft i andra länder.

Fel! Okänt namn på

Då Vattenfall är ett helstatligt ägt bolag är det oerhört väsentligt att bolaget inte för en egen talan i den internationella politiken som strider mot den linje Sverige företräder. Det är därför oroande att Vattenfall genom politisk lobbyverksamhet försöker påverka politiska beslut inom bland annat EU. Regeringen bör därför kräva att Vattenfall tydligt redovisar sin budget för lobbyverksamhet och representation och att de budskap Vattenfalls ledning framför stämmer överens med ägarens, den svenska regeringens.

Stockholm den 30 september 2009

Per Bolund (mp)

Tina Ehn (mp)

Lage Rahm (mp)